

Internationale rampenbestrijding

Iedere soevereine staat bereidt zich op zijn eigen wijze voor op de bestrijding van grote rampen. Desondanks kan het voorkomen dat een land bij het bestrijden van een ramp (specialistische) bijstand nodig heeft uit andere landen. Veel landen zijn bereid om deze assistentie te leveren. Om landsgrensoverschrijdende samenwerking op diverse terreinen mogelijk te maken zoals het geven en ontvangen van assistentie bij rampen, zijn internationale afspraken gemaakt en zijn organisaties opgericht. Omdat er allerlei internationale organisaties en samenwerkingsverbanden bestaan, is het soms moeilijk overzicht te krijgen. Bovendien ontwikkelen afspraken, organisaties en samenwerkingsverbanden zich. Deze kennispublicatie is dan ook een momentopname die inzicht geeft in de complexe wereld van internationale rampenbestrijding en de rol van Nederland daarin.

Praktijkvoorbeelden van internationale rampenbestrijding zijn de Nederlandse respons in Haïti en de voorbereidingen op binnenkomende buitenlandse bijstand in Nederland tijdens de overstromingsoefening EU FloodEx 2009. Daarnaast heeft Nederland ook de mogelijkheid om in nationaal, VN- of EU-verband een Urban Search and Rescue (USAR)-module in te zetten. Ook worden in een aantal veiligheidsregio's initiatieven ontplooid om modules te ontwikkelen die (in EU-verband) inzetbaar moeten zijn voor reddingswerkzaamheden bij overstromingen (EU WaterSave), 'High Capacity Pumping' bij overstromingen, water purification. Verder heeft Nederland de beschikking over diverse VN en EU opgeleide Civil Protection experts, assessment experts, technical experts en coördinatie-experts en internationale specialisten zoals het Landelijk Team Forensisch Onderzoek (LTFO).

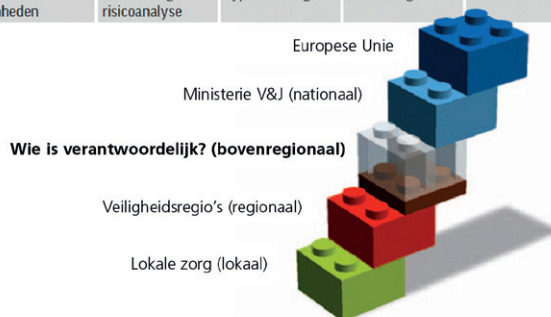
Het werkveld van internationale rampenbestrijding kent een eigen (voornamelijk Engelstalig) jargon. De belangrijkste begrippen vindt u achterin deze publicatie.

Van lokaal naar internationaal

De eerste respons op rampen is meestal lokaal. In Nederland zal de veiligheidsregio in eerste instantie het incident bestrijden. Om te begrijpen hoe Nederland internationale bijstand kan leveren of ontvangen, is het belangrijk iets te weten over de Nederlandse rampenbestrijdingsstructuren. De dossiers GRIP, Crisis en crisisbeheersing en Wet veiligheidsregio's van Infopunt Veiligheid bieden voldoende informatie over deze structuren. Wat vooral belangrijk is om over het onderwerp 'internationale rampenbestrijding' te weten, is het principe dat de Nederlandse rampenbestrijding decentraal is neergelegd bij de veiligheidsregio's. Er wordt geen gebruik gemaakt van

een separate rampenbestrijdingsorganisatie, maar de rampenbestrijding wordt uitgevoerd door organisaties die ook hulp verlenen bij 'dagelijkse' incidenten. Hulpverlening bij crises en rampen is een opgeschaalde vorm van deze dagelijkse hulpverlening. Kenmerkend voor deze organisatievorm is de noodzaak van bestuurlijke en operationele coördinatie van de hulpverlening. Hierin wordt in de responsfase voorzien door de zogenaamde hoofdstructuur van de veiligheidsregio. De belangrijkste onderdelen van de hoofdstructuur zijn in de Wet veiligheidsregio's aangewezen, namelijk de coördinatie ter plaatse van het incident (COPI), de overall coördinatie van de rampenbestrijding (regionaal operationeel team, ROT) en de bestuurlijke coördinatie (gemeentelijk beleidsteam, GBT of regionaal beleidsteam, RBT).

EUROPESE UNIE 					
Langdurig zelfvoorzienend inzetbaar	Zelfvoorzienende, internationaal inzetbare floodrescue teams	Bedreigingen nationale veiligheid	Internationale teams	Internationaal inzetbare gespecialiseerde eenheden	EU + ministerie van V&J (regie) Expertregio's (uitvoering)
Stromend water; Bx grootschalig zoeken	Vernieuwde rampenvloot Floodrescue teams		Bovenregionale specialismen	Gespecialiseerde eenheden voor meerdere regio's	Veiligheidsberaad
Dieper water	Reddingsbrigade	Regionale risico's	Regionale specialismen	Gespecialiseerde eenheden binnen regio	Veiligheidsregio
Redding bij oever of ondiep water	Oppervlakte-redding, TS	Lokaal risico	Lokale zorg	Directe reactie op kleine incidenten	Veiligheidsregio
Taken	Herkomst eenheden	Samenhang risicoanalyse	Type invulling	Toelichting	Verantwoordelijk

Figuur 1: rampenbestrijdingsstructuur (gebaseerd op Watersave 2011)

Rampenbestrijdingscapaciteit

Aangezien rampenbestrijding in Nederland voornamelijk decentraal is georganiseerd, is de rampenbestrijdingscapaciteit in Nederland eveneens decentraal ondergebracht. Verschillende veiligheidsregio's en organisaties beheren zelf (een groot deel van) hun capaciteit. Daarnaast wordt er (specialistisch) materieel op nationale schaal beheerd door het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV). Het in de regio's aanwezige materieel wordt zoveel mogelijk geïnventariseerd door het Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum (LOCC). Wanneer er op nationaal niveau gecoördineerd moet worden, komt het Nationaal Coördinatiecentrum (NCC) in actie.

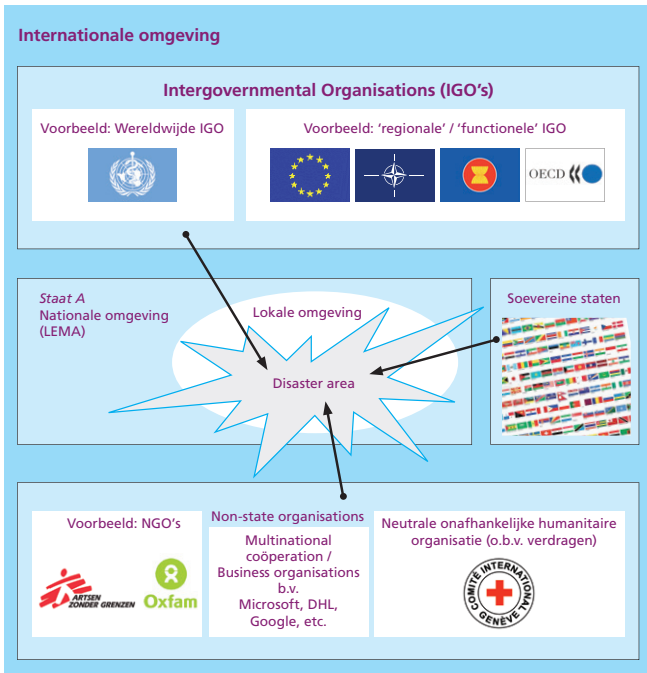
Wanneer het incident zo groot is of dreigt te worden dat de capaciteit van de veiligheidsregio niet toereikend is, roept de veiligheidsregio assistentie in van andere veiligheidsregio's, al dan niet via het nationale niveau. Dit geldt ook als er zeer specialistische kennis of materieel nodig is.

Wanneer het incident qua aard en omvang zo uitzonderlijk is dat het niet snel en doeltreffend opgelost kan worden met de capaciteit die binnen de landsgrenzen beschikbaar is, kan buitenlandse assistentie gevraagd worden. Maar andersom kan ook: vanuit de veiligheidsregio's kan, mits daarvoor afspraken zijn gemaakt, assistentie verleend worden bij de bestrijding van rampen in het buitenland of bij grensoverschrijdende incidenten.

Organisaties wereldwijd

Er zijn veel organisaties actief op het gebied van internationale rampenbestrijding. In deze kennispublicatie beperken wij ons tot de hoofdrolspelers. In onderstaande afbeelding worden de belangrijkste wereldwijde organisaties op het gebied van rampenbestrijding weergegeven.

Figuur 2: Schematisch overzicht organisaties

De belangrijkste internationale gouvernementele organisaties op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing zijn de verdragspartners in de EU, de Verenigde Naties (VN) en de Noord Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO, Engels: NATO). Daarnaast zijn er non-gouvernementele organisaties (NGO) werkzaam op dit gebied zoals het Rode Kruis, Artsen zonder Grenzen, Oxfam, et cetera. Met name de afspraken en verdragen rondom crisisbeheersing binnen de EU en de Verenigde Naties zijn van invloed op de Nederlandse regelgeving.

Verenigde Naties

Binnen de Verenigde Naties wordt de preparatie en respons bij rampen en crises in eerste instantie gecoördineerd door het bureau voor de coördinatie van humanitaire zaken van de Verenigde Naties (Engels: UN Office for the

Coordination of Humanitarian Affairs; UN OCHA)¹. UN OCHA richt zich, in samenwerking met het getroffen land, voornamelijk op het coördineren van de grootschalige internationale hulpverleningsactiviteiten en financiële geldstromen die na een ramp op gang komen. Hiervoor beschikt UN OCHA over een coördinatiestructuur. Daarnaast beschikt UN OCHA over een aantal specifieke systemen zoals het UN Disaster Assessment and Coordination system (UNDAC)². Ook coördineert UN OCHA specifiek de inzet van UN-geclassificeerde USAR-teams door de UN International Search and Rescue Advisory Group (UN INSARAG)³ en bijbehorende mechanismen, zoals een on-site operations coordinations centre (OSOCC). Landen hebben met elkaar afgesproken dat de coördinatie van hulp buiten de EU door de VN gebeurt.

Een voorbeeld van een USAR-uitzending is weergegeven in onderstaand kader.

Grote aardverschuiving

Meerdere dorpen zijn bedolven onder zand en puin. De autoriteiten vragen om internationale bijstand. In overleg blijkt Nederlandse hulp geboden. USAR.NL wordt gealarmeerd, het personeel begeeft zich naar de luchthaven en wordt gebriefd, terwijl de bepakking (materieel en middelen) wordt ingeladen. Vierentwintig uur na de alarmering is USAR.NL ter plaatse en start zoek- en reddingsacties in het toegewezen gebied. De reddingsgroepen wisselen elkaar af. Dankzij de speurhonden en het moderne zoek- en redmaterieel kan effectief worden gezocht. Verpleegkundigen verlenen gewonde slachtoffers de eerste medische hulp, waarna de gewonden worden overgedragen aan de lokale medische keten. Helaas worden ook doden gevonden, die op verantwoorde wijze worden geborgen, met oog voor lokale en religieuze gebruiken en latere identificatie. De commandogroep en de stafgroep zorgen voor de leiding en de afstemming met de plaatselijke autoriteiten en met het hulp- en coördinatieteam van de Verenigde Naties. Er is voortdurend contact met het Landelijk Operationeel Team in Nederland. De ondersteuningsgroep zorgt ondertussen voor de inwendige mens en voor het onderhoud van het materieel en middelen. Met het verstrijken van de tijd nemen de overlevingskansen van de slachtoffers af. Na een dag of vijf – de ramp is dan zes dagen oud – worden helaas geen overlevenden meer gevonden. Terwijl een deel van het USAR-personeel allerlei bijstand verleent die ter plaatse nodig is, start een ander deel met de afronding van de klus en met de overdracht van de werkzaamheden. Het materieel en de middelen evenals het verblijf (tenten) worden ingepakt of overgedragen, het personeel gaat op weg naar de thuisbasis. Bij aankomst in Nederland vindt een eerste debriefing plaats, waarna ieder huiswaarts keert. Dan start het nazorgtraject.

Bron: USAR.NL (2008)

Verder speelt UN OCHA een belangrijke rol bij het coördineren van de humanitaire hulpverlening van onder andere (NGO's), door het Inter-Agency Standing Committee (IASC)⁴ door middel van de zogenaamde clusterbenadering (cluster approach)⁵.

Uiteraard zullen er in geval van een specifieke ramp of crisis naast UNDP, UN ISDR en UN OCHA ook andere VN-organisaties een belangrijke rol spelen (ingebed in de clusterbenadering). Denk bijvoorbeeld aan de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de VN (United Nations High Commissioner for Refugees, UNHCR), het Wereldvoedselprogramma (World Food Programme, WFP) of de Wereldgezondheidsorganisatie (World Health Organisation, WHO).

Noord Atlantische Verdragsorganisatie

Een andere internationale speler op het gebied van crisisbeheersing, naast de VN, is de Noord Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO). Deze van oudsher militaire verdedigingsorganisatie houdt zich de laatste jaren ook steeds vaker bezig met het leveren en coördineren van ondersteuning bij grootschalige internationale crises. De reeds beschikbare militaire en civiele middelen worden dan ingezet voor het leveren van ondersteuning bij rampen. Vooral landen in het oosten van de Europese Unie en zogenoemde NATO Partnership for Peace (Pfp)-landen hechten veel waarde aan de ondersteuning door de NAVO. Er zijn echter ook landen die liever geen 'militaire' NAVO-ondersteuning ontvangen bij het oplossen van humanitaire crises. De NAVO beschikt voor humanitaire missies over een aparte sectie die de coördinatie van capaciteiten in geval van een ramp binnen het NAVO-gebied regelt: het NATO Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre (EADRCC)⁶. Het voornaamste doel van het EADRCC is het faciliteren en coördineren van de NAVO-ondersteuning indien er een verzoek via het EADRCC is binnengekomen. Om dit goed ten uitvoer te kunnen brengen onderhoudt het EADRCC nauwe banden met de VN. In sommige gevallen zijn rampen 'te klein' voor de VN. In zo'n geval kan een organisatie als de NAVO wel een rol spelen.

1. Voor meer informatie over UN OCHA zie: <http://www.unocha.org>

2. Voor meer informatie over UNDAC zie: <http://www.unocha.org/what-we-do/coordination-tools/undac/overview>

3. Voor meer informatie over UN INSARAG zie: <http://www.unocha.org/what-we-do/coordination-tools/insarag/overview>

4. Voor meer informatie over IASC zie: <http://www.humanitarianinfo.org/iasc/>

5. Voor meer informatie over de clusterbenadering en de verschillende clusters zie: <http://oneresponse.info>

6. Voor meer informatie over het EADRCC zie: <http://www.nato.int/eadrcc/>

Non-gouvernementele organisaties

Behalve gouvernementele organisaties als NAVO, EU en VN, is er een diversiteit aan non-gouvernementele organisaties (NGO) die onafhankelijk van de overheid reageren in geval van een (al dan niet internationale) ramp. Vaak zijn NGO's partners in specifieke projecten. Westerse overheden financieren nationale of internationale NGO's om bepaalde doeleinden te verwezenlijken die zij zelf als overheid niet of minder goed menen te kunnen bereiken.

Een aantal bekende NGO's die op het gebied van hulpverlening bij rampen werkzaam zijn, zijn onder andere Oxfam, CARE en Artsen zonder Grenzen. Sommige organisaties zoals het Nederlandse Rode Kruis, CARE en Cordaid, werken bovendien internationaal samen als 'Partners for Resilience' in het kader van rampenreductie, die veelal klimaatgerelateerd zijn. Ook werken verschillende organisaties samen met de VN in de eerdergenoemde clusterbenadering waarbij afspraken zijn gemaakt over de coördinatie van hulpverlening op basis van de hulpbehoefte (cluster) zoals (drink-)water, voedsel en bescherming. Een NGO bepaalt echter zelf in hoeverre deze bereid is om samen te werken met de VN of andere (non-)gouvernementele organisaties. Organisaties zoals Artsen zonder Grenzen stellen zich bijvoorbeeld juist onafhankelijker op ten opzichte van de VN.

Een bijzondere non-gouvernementele organisatie is de Internationale Federatie van Rode Kruis- en Rode Halve Maanverenigingen (IFRC) en in het bijzonder het Internationaal Comité van het Rode Kruis (ICRC). Het ICRC kenmerkt zich als bijzondere en bovenal neutrale organisatie die zich ten doel heeft gesteld om mensen te helpen, 'altijd, iedereen en overal'. Dit doet het comité op basis van zeven grondbeginselen te weten: menslievendheid, onpartijdigheid, neutraliteit, onafhankelijkheid, vrijwilligheid, eenheid en algemeenheid. Het ICRC is een onafhankelijke organisatie, gevestigd in Genève. Het treedt als neutrale tussenpersoon op bij gewapende conflicten. Het comité biedt hierbij bescherming aan zieken en gewonden, krijgsgevangenen, ontheemden en de burgerbevolking van het conflictgebied. Nationale verenigingen ondersteunen het ICRC onder meer door financiële middelen, hulpgoederen en gedelegeerde experts beschikbaar te stellen.

De Internationale Federatie van Rode Kruis- en Rode Halve Maanverenigingen

De Internationale Federatie van Rode Kruis- en Rode Halve Maanverenigingen (IFRC) is het overkoepelende orgaan van alle erkende nationale Rode Kruisverenigingen. De IFRC is eveneens gevestigd in Genève en is in 1919 opgericht. De federatie opereert buiten conflictgebieden. De federatie helpt

nationale verenigingen, bijvoorbeeld bij grote rampen, en ondersteunt hen bij de opbouw van een sterke vereniging. Het Rode Kruis is tegenwoordig hét symbool voor neutrale en onpartijdige hulp aan mensen in nood.

Europese Unie

Een voor Nederland belangrijke speler op het vlak van internationale rampenbestrijding is de Europese Unie. In 2007 hebben de Europese Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie de ‘Europese consensus over humanitaire hulp’ ondertekend. Hierin zijn de gemeenschappelijke zienswijze (zoals waarden, principes en beleid) voor humanitaire hulp door de EU beschreven, alsmede de positie van de EU ten opzichte van de VN en NGO’s zoals het Rode Kruis.

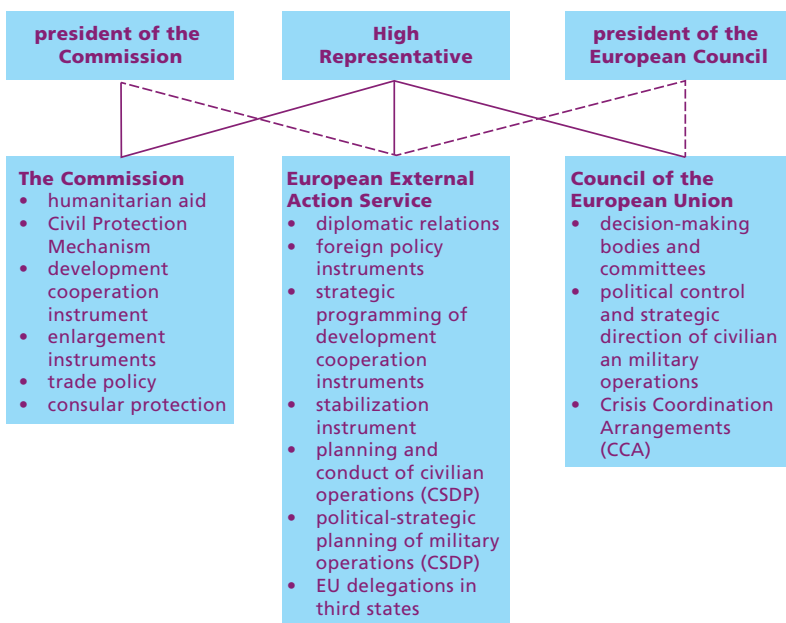
De EU heeft sinds 2004 afspraken gemaakt met de VN over ‘Joint Standard Operating Procedures for coordination of disaster response’ met betrekking tot het uitvoering geven aan de coördinatie van de rampenbestrijding binnen en buiten de Europese Unie. Hierin is ook afgesproken dat bij rampen binnen

Figuur 3: Europese Unie (bron: Wikipedia)

de EU, de EU de hoofdrol speelt in de coördinatie, en bij rampen buiten de EU, de VN. Daarnaast zijn er ook afspraken gemaakt over de ontwikkelingen van trainingprogramma's en het houden van (gezamenlijke) oefeningen ter voorbereiding op mogelijke gezamenlijke missies.

De EU beschikt over verschillende organisatiestructuren, mechanismen en instrumenten voor de internationale (samenwerking bij) bestrijding van rampen. In het kader van civil protection zijn met name van belang het Civil Protection Mechanism (CPM; Europese Commissie), de Emergency and Crisis Coordination Arrangements (CCA; Raad van de EU) en de structuren en instrumenten van de European External Action Service (EEAS).

Figuur 4: EU Instruments for Crisis Management (bron: Vollmer 2011, ACRIMAS Report D2.1)

De lidstaten van de EU zijn autonoom verantwoordelijk voor de preventie van en voorbereiding op de bestrijding van crises en rampen in het eigen land. De mechanismen voor de samenwerking van EU-lidstaten bij rampenbestrijding zijn bedoeld voor crises en rampen die vanwege de omvang en/of de gevolgen de bestrijdingsmogelijkheden van het getroffen land(en) te boven gaan. In het verleden zijn vooral op het terrein van preventie binnen de EU een

aantal richtlijnen ontwikkeld, die zijn omgezet in de nationale wetgeving van de lidstaten. Bekende voorbeelden zijn de Seveso-richtlijn, de richtlijn betreffende vitale infrastructuur en de overstromingsrichtlijn.

De Europese samenwerking bij rampenbestrijding gaat uit van vier beginselen (Vollmer 2011).

Aan de basis ligt het principe van solidariteit: de lidstaten van de EU steunen elkaar bij grote rampen en crises. In het Verdrag van Lissabon is dit beginsel in de solidariteitsclausule (artikel 222) formeel vastgelegd. Het beginsel van subsidiariteit staat hierin centraal: de EU komt alleen in actie als Europese samenwerking doeltreffender is dan de eigen initiatieven van de afzonderlijke EU-landen. Met andere woorden, een ramp wordt op het laagst mogelijke niveau bestreden.

Een ander uitgangspunt is het principe dat reeds bestaande structuren en capaciteiten voor rampenbestrijding niet worden gedupliceerd.

Het uitgangspunt van gezamenlijke verantwoordelijkheid houdt in dat de lidstaten gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de preventie van en voorbereiding op rampen in de EU. Elke lidstaat is zelf verantwoordelijk voor de preventie van en preparatie op rampen op nationaal niveau en wordt geacht rekening te houden met de consequenties die een (nationale) ramp kan hebben op EU-niveau.

Verdrag van Lissabon

Het Verdrag van Lissabon wijdt artikel 196 specifiek aan civiele bescherming. Dit artikel stelt dat de EU de ‘samenwerking tussen de lidstaten bevordert om zodoende te komen tot een grotere doeltreffendheid van de systemen ter voorkoming van en bescherming tegen natuurrampen of door de mens veroorzaakte rampen’.

Civil Protection Mechanism

Het Civil Protection Mechanism⁷ valt onder DG ECHO van de Europese Commissie. De officiële naam is DG Humanitarian Aid and Civil Protection. ECHO is de ‘merknaam’, stammend uit de tijd dat het nog geen DG was, maar een office: European Commission Humanitarian Office - ECHO. Het Civil Protection Mechanism is in 2001 ingesteld en in 2007 herzien (Council Decision 2001/792/EC, Euratom, en Council Decision 2007/779/EC, Euratom).

7. Voorheen: het Community Mechanism for Civil Protection

Bij het Civil Protection Mechanism zijn behalve de 27 EU-lidstaten ook Liechtenstein, Noorwegen, IJsland, Kroatië en de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië (FYROM, Former Yugoslav Republic of Macedonia) aangesloten. Beschikking 2007/779/EC beschrijft het doel en het toepassingsgebied van het Civil Protection Mechanism, stelt eisen aan de paraatheid van de lidstaten en beschrijft de werking van het Civil Protection Mechanism alsmede de rol van de Europese Commissie en het Voorzitterschap. Het algemene doel van het Civil Protection Mechanism is als volgt omschreven:

‘Het algemene doel van het mechanisme is om, op verzoek, ondersteuning te verlenen in ernstige noodsituaties en de door de lidstaten en de Gemeenschap geboden bijstandsinterventies beter te helpen coördineren, rekening houdend met de bijzondere behoeften van geïsoleerde, ultraperifere en andere gebieden of eilanden van de Gemeenschap.’ (2007/779/EC)

En:

‘Het mechanisme beoogt een vlottere respons op het gebied van civiele bescherming bij alle soorten ernstige noodsituaties, zoals rampen veroorzaakt door de natuur of de mens, terreurdaden en technologische, radiologische en ecologische ongevallen die zich in de Gemeenschap of daarbuiten voordoen, met inbegrip van verontreiniging van de zee door ongevallen. Dit zijn allemaal noodsituaties waarin bijstand op het gebied van civiele bescherming kan worden gevraagd ter versterking van het reactievermogen van het getroffen land.’ (2007/779/EC)

Via het Civil Protection Mechanism stellen lidstaten, op verzoek en op vrijwillige basis, (nationale) capaciteit in de vorm van mensen, expertise, middelen, modules et cetera beschikbaar voor bijstand bij de rampenbestrijding.

Voor de financiering van de voorbereiding en uitvoering van het Civil Protection Mechanism is het Civil Protection Financial Instrument ingesteld (2007/162/EC). Het biedt de basis voor en stelt voorwaarden en criteria aan de financiering van acties en begunstigden, en voorziet in toezicht en maatregelen om onregelmatigheden en fraude te voorkomen.

Inhoud van het Civil Protection Mechanism

Het Civil Protection Mechanism omvat een aantal structuren en instrumenten. Dit zijn, onder andere: het Monitoring and Information Centre (MIC; tot en met 2013) of het European Emergency Response Centre (ERC; vanaf 2013), het Common Emergency and Information System (CECIS), de civil protection modules.

Monitoring and Information Centre (MIC)

Het MIC is het 'operationele hart' van het Civil Protection Mechanism, de schakel tussen het getroffen land en de landen die bijstand aanbieden. Het wordt 24 uur per dag beheerd door de Emergency Response Unit (ERU) in DG Humanitarian Aid and Civil Protection (ECHO). Elk land dat door een ramp getroffen wordt, kan via het MIC een verzoek om bijstand indienen. Het MIC vervult drie functies:

- **communicatiecentrum:** in het MIC komen de verzoeken om en aanbod van bijstand bij elkaar. Het MIC fungeert als liaison tussen het getroffen land en de bijstand biedende landen en het biedt een platform voor het delen van actuele informatie over beschikbare middelen en verleende bijstand.
- **informatievoorziening:** het MIC verschaft informatie over voorbereiding en respons, over dreigende natuurrampen ('early warning alerts', 'MIC Daily'), over actuele rampen en over interventies van het Civil Protection Mechanism.
- **faciliteren van bijstand:** het MIC faciliteert de Europese bijstand op twee niveaus: op het MIC-hoofdkwartier en ter plaatse. Voor bijstand binnen en buiten de EU via het Civil Protection Mechanism/MIC bestaan verschillende procedures. In het geval van een ramp binnen de EU geven lidstaten aan welke bijstand zij kunnen bieden. Het MIC fungeert als een liaison tussen het bijstandvragende en -verlenende land(en). In het geval van een ramp buiten de EU coördineert de EU de inzet van de lidstaten.

CECIS

Eén van de 'early warning and rapid alert systems' van de EU is CECIS. CECIS is een web based alerterings- en informatie-instrument, bedoeld om de communicatie tussen het MIC en de nationale autoriteiten te vergemakkelijken en daarmee de snelheid en effectiviteit van rampenbestrijding te bevorderen. De gebruikers van CECIS zijn het MIC en de nationale contactpunten van de participerende landen. In Nederland fungeert het Nationaal Crisis Centrum (NCC) als nationaal contactpunt voor het MIC/ERC.

De belangrijkste taken van CECIS zijn het onderhouden van een databank voor potentieel beschikbare capaciteit, het behandelen van verzoeken om en aanbod van bijstand, het uitwisselen van operationele informatie en het online documenteren (logboek) van berichten en handelingen ten tijde van rampen.

Civil protection modules

De civil protection modules vormen de basis van het snelle reactievermogen ('rapid response capacity')⁸ van het Civil Protection Mechanism. Beschikking 2007/779/EC van de Raad van de EU omschrijft het als volgt: een 'civiele beschermingsmodule' (civil protection module) is 'een zelfvoorzienend en autonoom, vooraf omschreven en taak- en behoeftegericht samenstel van vermogens van de lidstaten of een mobiel operationeel team van de lidstaten dat een combinatie is van menselijke en materiële middelen, dat kan worden aangeduid door vermelding van de capaciteit tot interventie of van de taken die het kan uitvoeren' (Council Decision 2007/779/EC, artikel 3(5)).

Momenteel bestaan er 17 typen civil protection modules (Commission Decision 2010/481/EU). Zie tabel 1.

Nr.	Officiële naam van de module
1.	Pompen met hoog debiet
2.	Waterzuivering
3.	Middelzware stedelijke zoek- en reddingsoperaties (Medium-USAR)
4.	Zware stedelijke zoek- en reddingsoperaties (Heavy-USAR)
5.	Module voor bestrijding van bosbranden met helikopters
6.	Module voor bestrijding van bosbranden met vliegtuigen
7.	Uitgebreide medische post
8.	Uitgebreide medische post met operatieruimte
9.	Veldhospitaal
10	Luchtevacuatie van gewonde rampenslachtoffers
11.	Tijdelijke noodopvang
12.	Chemische, biologische, radiologische en nucleaire detectie en bemonstering (CBRN)
13.	Zoek- en reddingsoperaties bij CBRN-gevaren
14.	Bestrijding van bosbranden op de grond
15.	Bosbrandbestrijding met voertuigen op de grond
16.	Bestrijding van overstromingen
17.	Redding van overstromingslachtoffers met behulp van boten

Tabel 1: Overzicht van typen EU Civil Protection Modules

De modules worden op vrijwillige basis opgebouwd uit de middelen van één of meer lidstaten. De modules worden georganiseerd op het niveau van de lidstaten. Het ontvangende land doet een verzoek voor inzet, waarbij de kaders voor de inzet gesteld worden. De module (c.q. de bijstandsverlenende lidstaat) bepaalt vervolgens hoe er binnen die kaders geopereerd wordt. Met andere woorden: het commando blijft in handen van de bijstandsverlenende lidstaat. Aan de inzetbaarheid van de civil protection modules worden eisen gesteld: deze betreffen de snelheid waarmee de civil protection modules ingezet moeten kunnen worden, zelfvoorzienendheid en de afstemming op de bijstandsbehoefte. (Council Decision 2007/779/EC).

Elke lidstaat (c.q. elke daartoe bevoegde autoriteit, waar ook ter wereld) die door een ramp getroffen is en voor de bestrijding daarvan bijstand nodig heeft, kan het Civil Protection Mechanism via het MIC activeren. Zodra het MIC een verzoek ontvangt, stuurt het dit verzoek door naar de 'nationale contactpunten' van de lidstaten. De nationale contactpunten beoordelen of zij in staat zijn bijstand te verlenen en informeren het MIC hierover, dat vervolgens het getroffen land informeert over de beschikbare bijstand via het Civil Protection Mechanism.

Het schema op de volgende pagina toont de Nederlandse procedure voor bijstandverlening via het Civil Protection Mechanism.

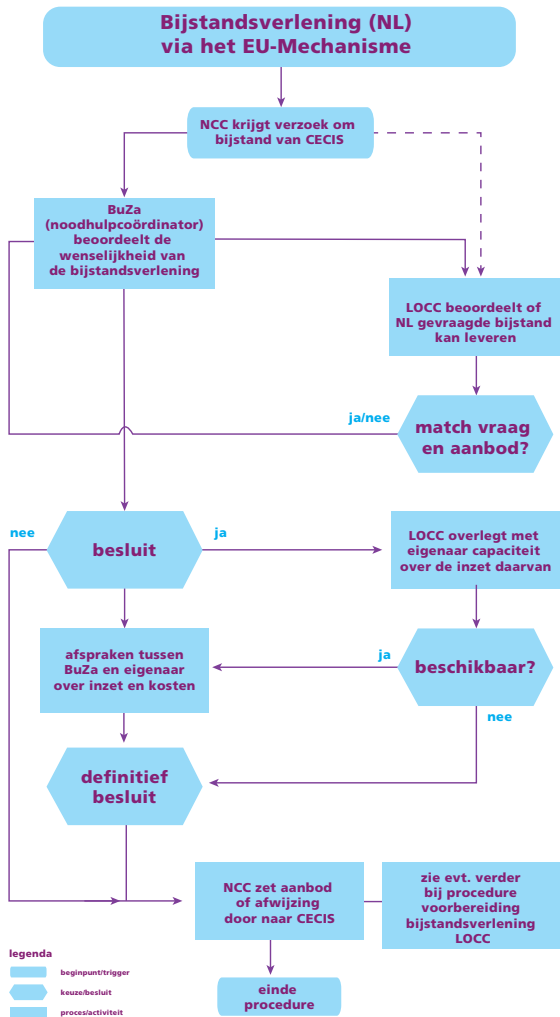
In principe regelen het bijstand verlenende land en het getroffen land de afhandeling van de bijstand onderling. De regie over de rampenbestrijding ligt bij het nationale gezag (van het getroffen land): de buitenlandse teams worden feitelijk toegevoegd aan de rampenbestrijdingsorganisatie van het bijstand ontvangende land, opereren onder het nationale gezag en de nationale wetgeving en werken conform de nationale regels en procedures.

Emergency and Crisis Coordination Arrangements

In 2005 heeft de Raad van de EU de Emergency and Crisis Coordination Arrangements (CCA) aangenomen. De CCA zijn ontworpen om de Raad van de EU en de Europese Commissie in staat te stellen elke crisis of ramp binnen of buiten de EU die meerdere EU-lidstaten tegelijk en/of de belangen van de EU als geheel kan raken, het hoofd te bieden⁹. De CCA zijn niet bedoeld voor rampen en crises die een individuele lidstaat treffen. De CCA zien toe op

8. Let wel: de 'rapid response capacity' bestaat nog niet, maar zal worden ingesteld bij de aanvaarding van de nieuwe wetgeving aangaande het Civil Protection Mechanism.

9. Council of the EU, note 6747/06, Brussels, 24 February 2006 'Reinforcing the EU's emergency and crisis response capacities - Emergency and crisis coordination arrangements'

Figuur 5: Voorbeeldschema voor klassieke rampen binnen de EU

de samenwerking op bestuurlijk en operationeel niveau van de betrokken Europese organen en lidstaten voor alle typen van crises, zowel binnen als buiten de Europese Unie (Muller et al. 2009). De CCA vervangen geen bestaande structuren; in de CCA staat voornamelijk de uitwisseling van informatie en het verkrijgen van een totaalbeeld centraal, met het doel een gecoördineerde EU-respons te bewerkstelligen. Het doel van de CCA is om consistentie en eenheid in de respons van de EU te creëren.

Lijst van afkortingen en begrippen

BB	Bescherming Bevolking
BoO	Base of Operations
Bvr	Besluit veiligheidsregio's
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CARE	Cooperative for Assistance and Relief Everywhere
CBRN	chemisch, biologisch, radiologisch, nucleair
CCA	(Emergency and) Crisis Coordination Arrangements
CECIS	Common Emergency and Information System
CFSP	Common Foreign and Security Policy
COPI	commando plaats incident
COREPER	Committee of Permanent Representatives
CPM	Civil Protection Mechanism
CSDP	Common Security and Defense Policy
DG ECHO	(DG Humanitarian Aid and Civil Protection)
DRR	disaster risk reduction
EADRCC	Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre (NAVO)
EAS	External Action Service
EC	Europese Commissie
ERC	Emergency Response Centre
ERU	Emergency Response Unit
EU	Europese Unie
GBT	gemeentelijk beleidsteam
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentbestrijdingsprocedure
HFA	Hyogo Framework for Action
IASC	Inter-Agency Standing Committee
ICRC	International Committee of the Red Cross
IFRC	International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies
IGO	intergouvernementele organisatie
INSARAG	International Search and Rescue Advisory Group

LEMA	Local Emergency Management Authority
LOCC	Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum
LSO	Liaison Officer
MIC	Monitoring and Information Centre
NAVO	Noord Atlantische Verdragsorganisatie (Eng: NATO)
NCC	Nationaal Crisiscentrum
NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (VenJ)
NGO	non-gouvernementele organisatie
OSC	On-Site Commander
OSOCC	On-Site Operations Coordination Centre
OT	operationeel team
PfP	Partnership for Peace
RBT	regionaal beleidsteam
RDC	Reception Departure Centre
RIT	Rampenidentificatieteam
ROT	regionaal operationeel team
RWS	Rijkswaterstaat
SAR	Search and Rescue
SARS	Severe Acute Respiratory Syndrome
SITCEN	Situation Centre
SOM	specialistisch optreden op maat
THW	Technische Hilfswerke
UN	United Nations
UNDAC	United Nations Disaster Assessment and Coordination
UNDP	United Nations Development Programme
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
UN ISDR	United Nations International Strategy for Disaster Reduction
UNDP	United Nations Development Programme
UN OCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs
USAR	Urban Search and Rescue
VenJ	Veiligheid en Justitie
VN	Verenigde Naties
WFP	World Food Programme (UN)
WHO	World Health Organisation (UN)
Wvr	Wet veiligheidsregio's

Literatuurlijst

- Beerens 2008 R. Beerens, E. Stalenhoef-Willemsen & C. Tonnaer, 10 Jaar rampenbestrijding in Nederland: evaluaties nader beschouwd (NIFV 2008)
- Van Duin 2011 M. van Duin, Veerkrachtige crisisbeheersing: nuchter over het bijzondere (Politieacademie en NIFV 2011)
- EU 2011 Floods in Europe 2010, Lessons Learnt Meeting Report, Brussels, 11-12 November 2010
- Helsloot 2010 I. Helsloot, S. Martens & A. Scholtens, Basisboek regionale crisisbeheersing. Een praktische reader voor functionarissen in de regionale crisisorganisatie (NIFV, Arnhem, februari 2010)
- INSARAG 2011 INSARAG Guidelines and Methodology (INSARAG, UN OCHA, maart 2011)
- LOCC 2010 Handboek Bijstand - Deel 3: Inkomende buitenlandse bijstand (LOCC, december 2010)
- Muller ed., 2009 Muller, E.R. & Rosenthal, U. & Helsloot, I. & Dijkman, E.R.G., eds, Crisis: studies over crisis en crisisbeheersing (Kluwer, Deventer 2009)
- NIFV 2010 De Casusroos, beeldvorming voor COPI en ROT; 1.2 Verantwoording van de Casusroos 1.0; handleiding voor de selectie van voorbeeld-casussen (dossieruitgave nr. 2, 2011)
- NRB M.G. Mennen (ed.), Nationale risicobeoordeling 2011 (RIVM 2012)
- OCHA 2009 OSOCC Guidelines (UN OCHA, 2009)
- POC 2009 Handreiking Regionaal Risicoprofiel (POC (GHOR Nederland, Landelijk Overleg van Coördinerend Gemeentesecretarissen, Nederlandse Vereniging voor Brandweezorg en Rampenbestrijding, Raad van Hoofdcommissarissen), 2009)

Rosmuller 2011	N. Rosmuller, M. Kievit, M. Snelder & C. Tonnaer, Incidentmanagement en stremmingskosten: vergelijking van een weg-, scheepvaart-, en spoorincident (Platform Transportveiligheid, 2011)
THW	Internet, websites van de Bundesanstalt Technisches Hilfswerke en de THW Landesverbände (www.THW.de)
UN 2009	United Nations, UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction (UN 2009)
Vollmer et al. 2011a	M. Vollmer et al, ACRIMAS D2.1 Report on current CM framework (United Nations University, Bonn, 2011)
Vollmer et al. 2011b	M. Vollmer et al, ACRIMAS D2.2 Report on misfits (United Nations University, Bonn, 2011)
Wendling 2010	Explaining the Emergence of Different European Union Crisis And Emergency Management Structures. Journal of Contingencies and Crisis Management 18(2):74-82.

Raad van de EU, Besluiten

- 2001/792/EC, Euratom (Council Decision of 23 October 2001 establishing a Community mechanism to facilitate reinforced cooperation in civil protection assistance interventions)
- 2007/779/EC, Euratom (Council Decision of 8 November 2007 establishing a Community Civil Protection Mechanism)
- 2007/162/EC, Euratom (Council Decision of 5 March 2007 establishing a Civil Protection Financial Instrument)

Europese Commissie, Besluiten en Beschikkingen

- 2004/277/EC, Euratom (Commission Decision of 29 December 2003 laying down rules for the implementation of Council Decision 2001/792/EC, Euratom)
- 2008/73/EC, Euratom (Beschikking van de Commissie van 20 december 2007 tot wijziging van Beschikking 2004/277/EG, Euratom met betrekking tot de uitvoeringsbepalingen voor Beschikking 2007/779/EG, Euratom van de Raad tot vaststelling van een communautair mechanisme voor civiele bescherming)

- 2010/481/EU, Euratom (Besluit van de Commissie van 29 juli 2010 tot wijziging van Beschikking 2004/277/EG, Euratom tot vaststelling van uitvoeringsbepalingen voor Beschikking 2007/779/EG, Euratom van de Raad tot vaststelling van een communautair mechanisme voor civiele bescherming)

Verdrag van Lissabon:

C83/148 Publicatieblad van de Europese Unie 30.3.2010, bestaat in feite uit twee verdragen:

- Verdrag betreffende de Europese Unie (Treaty on European Union, TEU; geconsolideerde versie)
- Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (Treaty of the Functioning of the European Union, TFEU; geconsolideerde versie).

De Europese consensus betreffende humanitaire hulp:

C 25/1 Publicatieblad van de Europese Unie 30.1.2008

Colofon

Uitgave van Infopunt Veiligheid, april 2013. Deze kennispublicatie is gebaseerd op het rapport Ontwikkelingen in internationale rampenbestrijding: Nederland en de Europese Unie (NIFV 2012) dat met een subsidie van het Ministerie van Veiligheid en Justitie tot stand gekomen is. Zie ook de rubriek dossiers op www.infopuntveiligheid.nl

Samenstelling

Tekst: R. Beerens, M. Duyvis en C. Tonnaer

Beeld: IFV, Arnhem

De samenstellers hebben de grootst mogelijke zorg aan de inhoud van deze kennispublicatie besteed. Aan de inhoud van deze kennispublicatie kunnen echter geen rechten worden ontleend en de samenstellers aanvaarden geen enkele aansprakelijkheid die zou kunnen voortvloeien uit de inhoud van deze kennispublicatie.

Infopunt Veiligheid

Infopunt Veiligheid, onderdeel van het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV), is hét centrale vraag- en informatieloket op het gebied van fysieke veiligheid. Beroepsbeoefenaars kunnen hier hun vragen voorleggen aan vakspecialisten.

Dat kan telefonisch, per e-mail of via een webformulier.

De toegang tot de informatieservice en informatiebemiddeling is laagdrempelig en kosteloos.

Actuele dossiers

Infopunt Veiligheid biedt ook inzage in een online kennisbank met dossiers die actueel worden gehouden door een redactie-team van kennismakelaars en deskundigen uit de praktijk. U hebt 24 uur per dag toegang tot enkele duizenden kennisdocumenten verdeeld over meerdere kennisgebieden. Een belangrijke kennisbron voor veiligheidsregio's, hulpverleningsdiensten, landelijke, provinciale en gemeentelijke overheden en organisaties in de vitale sectoren.

Kennispartners

Om meer doelgroepen van dienst te kunnen zijn en de kennis verder te verbreden, werkt Infopunt Veiligheid samen met kennispartners zoals: het Centrum Industriële Veiligheid (CIV), GHOR Nederland, Brandweer Nederland en het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV).

Het informatiepunt wordt ondersteund door een gebruiksvriendelijke, interactieve website: www.infopuntveiligheid.nl

Als veiligheid ook úw punt is!

Infopunt Veiligheid
Kemperbergerweg 783
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
T 0900 235 112 112 (lokaal tarief)
F 026 351 50 51
E infopuntveiligheid@ifv.nl

www.infopuntveiligheid.nl

Infopunt Veiligheid NIFV